

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXVI.

Září 2017

číslo 9

V keři se houpá slunce,
v pavoučí síti štěstí...
Myslím na své děti -
jak daleko žijí!
Ve váze rudé jeřabiny
barví podzim mých dní.

Rukama sepjatýma
rozhruňují závoj smutku a osamění.
A děkuji, že vidím
slunce v keři,
motýla na květině
a včelu
co zná cestu k úlu,
ke smyslu svého bytí.

Jana Flídrová

Úvodem

Dobré soužití v rodině i v politice stojí na kompromisech. Škoda, že se starostové a lidovci nespojili. Bez spojení slušných lidí tato země nebude vzkvétat. Jestli někdo mohl být ve vládě s Babišem, proč by se nedohodil s Kalouskem? Schopnost politiků se ukazuje v péči o demokracii, prospěchu lidí, dávání přednosti podstatnému a umění překonávat spory. Putin si z našich sporů mne ruce.

Proč komunistům dovoluujeme vystupovat ve veřejnoprávních médiích? Nerozpoznali zločinecký systém, podporovali ho a dodneska jej obhajují. Po Němcích by chtěli reparace. Ty bychom mohli žádat i po ruských okupantech. A naši komunisté by mohli přispívat ze svých nespravedlivě vysokých důchodů. V Německu neměli bývalí nacisté morální právo mluvit na veřejnosti. Heslo: „nejsme jako oni“ mají komunisté za naši slabost. Bourají demokracii, jejich lži jsou rozlezlé v mnoha lidech. Jejich nenávisť je nám cizí, ale naše benevolence k nim je zbabělostí.

Někdo usiluje o růst své osobnosti a charakteru, jiný ne. Někoho zajímá historie vlastní rodiny, jiný se „zazděných kostlivců“ bojí. Nabízíme k tomu příběh Jennifer na str.4. Prvnáčkům přejeme, aby se jim ve škole líbilo. Celý život se vzděláváme ... /v

KONEC DOVOLENÝCH!

Jedni je využili k tomu, aby zapomněli na šedivé pracovní dny, jiní k osvěžení těla, ke sportu, další k obohacení duše: navštěvují cizí země, hory, památky a zajímavosti. Mne více poutají kempy ekologů, starajících se o osud přírody, o planetu. Těm nejde jen o sebe, o svoje povyražení. A komu nejde jen o sebe, ale o společné dobro, ten je už náš!

„Podívejte se na ptáky... na polní lilie“, říká nám Ježíš (Mt 6, 26 a28). O společné dobro jde na táborech dětí, skautů, postižených, imigrantů. Já chci také upozornit na kempy, kde nejde jen o duše, ale o Ducha. Tam sedí lidé nad Bibli, modlí se, debatují, společně hledají a nacházejí. Navlékli mi náramek s nápisem „dám vám nové srdce“ (Ezech. 36,26). I krátká návštěva takového kempu ukáže „církev živě 2017“ (to je také na tom náramku napsáno).

Jan Rybář

Vážíme si života, navštěvujeme lékaře, aby nám zjistili příčinu našich trápení a léčili nás. Chceme s druhými jednat dobře, nasloucháme božímú slovu, i když nám někdy ukazuje, co děláme špatně. /v

Říkal jsem dětem: „I když by nám některé jídlo doma nechutnalo (až budete velcí, objevíte jeho dobrou chuť), bylo by hanebností říkat, že maminka nevaří dobře. Může se stát, že nám některý vyučovací předmět „nejde“, ale nadávat na školu by bylo velice ošklivé a hloupé ... A učitele by to mrzelo.“ /v

Mnoho číst neznamená hltat knihy, nýbrž dobře si přečíst pár těch nejlepších; mnoho pohovořit neznamená nadělat mnoho řečí, nýbrž málo slovy se dostat jádru věci. Mnoho žít není honit se za mnohým, nýbrž žít pomalu a silně.

Karel Čapek

Budeš má slova vštěpovat svým synům Ba budeš o nich rozmlouvat, když budeš sedět doma nebo půjdeš cestou, když budeš uléhat nebo vstávat. (Dt 6,7)

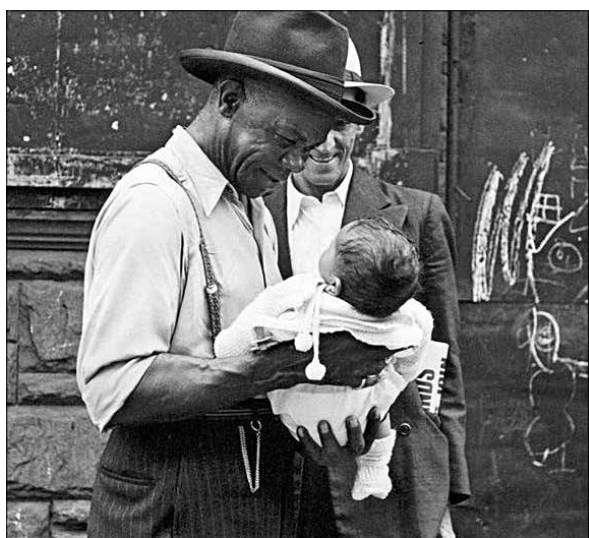
Četli z Tóry po oddílech a vykládali smysl, Čaby lid rozuměl tomu, co četli. (Neh 8:8)

LITURGICKÁ REFORMA JE NEVRATNÁ

„Můžeme s jistotou a pravomocí církevního učitelského úřadu prohlásit, že reforma je nevratná“. Toto tvrzení představuje ústřední bod projevu, který papež František pronesl k účastníkům 68. italského národního liturgického týdne, které přijal na audienci v Aule Pavla VI. ve čtvrtek 24. srpna 2017 dopoledne.

ŽEHNÁNÍ

Řada chlapů mi říkala: za komunistů jsme přišli o dřívější společenské a náboženské rituály, nemáme rituál k přípravě rodiny na Den Páně. Konečně jsem ten rituál před prázdninami dopracoval (nabízím jej pro inspiraci na web. stránkách naší farnosti). Mám k němu už řadu ohlasů. Chybí ale podrobnější výklad k žehnání rodičů dětem. Tak jej předkládám:

Hospodin řekl Mojžíšovi:

„Mluv k Áronovi a jeho synům: Budete žehnat synům Izraele těmito slovy:

»Ať ti Hospodin žehná a chrání tě, a je ti milostiv, ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdarí tě pokojem.« Tak vloží mé jméno na Izraelce a já jim požehnám.“ (Nm 6:22-27)

Hebrejštiny nezná časování, ze souvislosti se pozná, zda nějaký děj proběhl, trvá, nebo nastane.

Slova požehnání v naší Bibli nejsou šťastně přeložena. Formulace: „Ať ti Hospodin žehná, chrání tě, ... ať ...“, nám vyznívají jako prosba o budoucí boží požehnání.

Další slova: „ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář“, jsou doslovným překladem orientálního vyjadřování. Ale podle smyslu znamenají: „Hospodin s tebou mluví“ (to je veliký dar, kterýpak vládce mluvil s poddaným, které božstvo by se snížilo k rozhovoru s lidským červem?)

Slova: „Ať Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář“, znamenají: „Bůh se na tebe usmívá“.

Izraelští kněží a rodiče při žehnání dětí nevyprošují Boží přízeň do budoucna. Požehnání není přáním ani přímluvnou modlitbou. Bůh

nás stále obdarovává svými dary a svou přízní. (Náš tatínek pro nás nevyprošoval u naší maminky oběd nebo vyprání špinavého prádla. My jsme rodiče třeba o jídlo prosili (maminka už ho měla na stole.) Ani Bůh z nás nedělá žebráky, velkoryse pečuje o všechny své tvory. Obdarovává nás dříve, než o něco prosíme (srv. Mt 6:8). Nic si u něj nemusíme teprve vyprosit. Jeho péče o každého nás pozvedá a my mu rádi dobrořečíme za jeho štědrost. Naše prosby jsou kulturním vyznáním toho, že nic nepokládáme za samozřejmost. Prosby lidu božího tak patří do množiny „dobrořečení“.

Žehnající jsou Hospodinem pověřeni zvěstovat žehnaným Boží přízeň - kterou jim Bůh poskytuje už nyní!

Žehnající má svou zkušenost s Božím obdarováním a svědčí o ní svým dětem.

Přeloženo podle smyslu požehnání zní: „Hospodin tě obdarovává a chrání tě. Hospodin se na tebe usmívá a smilovává se nad tebou, Hospodin s tebou (rád) mluví a obdarovává tě svým pokojem (pokoj je plností, souborem všech jeho darů).

Nikdo z nás jsme Boha neviděl. Ale rodiče jsou prvními anděly, posly Božími, jsou prodlouženou „rukou boží“. Děti mají velkou zkušenost s péčí rodičů. Proto je Bůh pověřuje: „Vy budete žehnat svým dětem“. Dává jim „na to papír“.

Dobře víme, že vyšší žehná nižšímu (Žid 7:7). Melchizedech žehnal Abrahámovi (a ne naopak) a Abrahám za to dal Melchizedechovi desátek z válečné kořisti.

Ježíš je Božím Synem - celým svým životem nám zvěstuje Boží přízeň. Je pro nás Darem, Požehnaním.

Žehnání patří do množiny „dobrořečení“. Ježíš dobrořečil Otci celým svým životem, slovy i skutky.

Rodiče jsou o generaci starší než děti, mají o mnoho větší zkušenost s boží péčí. Proto dětem svědčí, zvěstují jim Boží dobrotu a péči. Kněz nemůže dětem nahradit požehnání rodičů. S knězem nemají děti tak velkou zkušenost jako s rodiči. Kněz pro ně může být cizí pán. Rodiče jsou nezastupitelní.

Často uvádím příklad: Maminka jde s dítětem k lékaři „píchat ucho“. Dítě řve bolestí. Ale pak od maminky neutíká, zkušenost s maminčinou péčí je větší než ta strašná bolest. Až příště děcko uvidí doktora, možná se rozpláče a bude se mu snažit ze všech sil vyhnout.

Nikomu dítě nedůvěřuje tolik jako rodičům ...

Co žehnání vyžaduje od žehnajícího a co od toho, kdo přijímá požehnání?

Žehnající má ručit za svá slova svým životem. Kdyby nepečoval o děti, kdyby nedržel slovo,

Plavec

Když sedí na břehu a poslouchá racky a potom

smočí se ve vodě, plave,

roztahuje paže,

jsou nad ním proměny slunce a hukot prochladlých vln. A přeplněná

bezejmennost světa.

Anna Swirszczynska

kteří jim dal, pak by devalvoval i žehnání; děti by pochopitelně pochybovali o důvěryhodnosti slov požehnání.

Židovské děti na začátku soboty a křesťanské děti v sobotu večer (neděle liturgicky začíná sobotním večerem) se nemohou dočkat požehnání od svých rodičů. Ti jim vkládají ruce na hlavu, usmívají se na ně a říkají jim slova požehnání. V našem rituálu předchází požehnání dobrá večere a pro děti ovocný džus. Děti skrze zážitek z jídla a skrze slova požehnání, úsměv a náruč rodičů, zakoušejí Boží přízeň a jsou tak rodiči (každý týden) ubezpečováni o Boží štědrosti.

K žehnání jsem přidal slova: „Víš, že tě mám rád (ráda), ale Bůh tě má ještě víc rád než já.“ A ještě jsem přidal políbení „které ti posílá Bůh“ - to je jiné políbení, než které ti dám „na dobrou noc“.

Židovské děti vědí, že žehnání rodičů není pouze přáním rodičů, pokaždé slyší i úvod k požehnání, slyší, že Hospodin sám pověřuje tatínka a maminku k žehnání dětem.

Jaká je odpovědnost žehnaného za žehnání? Ten komu žehnající svědčí o boží přízni, přijímá odpovědnost za slova, která slyší. Každé dobré slovo je darem a s dary se nešeredí. „Pokud něčemu nerozumíš, máš se ptát.“

Povinností židovského otce je: obřezat syna, učít jej Tóře (Písmu), doprát mu vzdělání, aby uživil rodinu a oženil jej.

Dnešní rodiče dávají svým dětem mnohem více, než mohly dřívější generace. Nejen materiálního zabezpečení a vzdělání, ale také dobré rodinné výchovy a lásky. Jsme bohatší než naši předkové, můžeme dětem věnovat víc času než oni. Můžeme jim nejen žehnat, můžeme je uvádět do zkušenosti s Boží dobrotou.

Vidí-li děti, že se rodiče mají rádi, a společně o děti pečují, vidí-li a slyší-li, že tatínek každou sobotu děkuje Bohu za svou manželku a maminku svých dětí, vidí-li děti, že si rodiče váží Boha, naslouchají slovu božimu a řídí se podle něho, berou je vážně -pak porozumí významu rodičovského žehnání.

Možná si pak budou hledat partnera, který s nimi bude sdílet krásu božího přátelství a bude Bohu děkovat za partnera a děti. /v

ŘÍMSKÝ BISKUP FRANTIŠEK - JAKÉ

„ZKLAMÁNÍ“!

Alberto Maggi

Na počátku to bylo jen takové tiché reptání, které se postupem času stávalo stále hlučnějším mručením, až se z něj dnes stal zcela otevřený rozkol vůči papeži, který přišel až z konce světa (a opravdu mnozí by si přáli ho tam zpátky zahnat). Papeži Františkovi se v krátké době podařilo zklamat všechny. A zklamání se proměňuje nejprve ve skrývané roztrpčení a nyní ve zcela otevřeně projevanou nevoli.

Zklamání jsou mnozí kardinálové, kteří ho sami zvolili. Vždyť to byl ideální kandidát: žádní kostlivci ve skříní, doktrinálně upevněný, tradicionalista s přijatelnou otevřeností vůči novosti. Mohl by býval církvi zmitané skandály a rozdělení zaručit poklidné období. Nikdy by je nenapadlo, že by měl snad Bergoglio v úmyslu pustit se do reformy něčeho menšího, než je římská kurie, rušit privilegia a pranýřovat marnivost kněží. Jen jeho střídme a spontánní vystupování je stálou obžalobou pompézních prelátů, anachronických faraonů plných jen sebe sama.

Zklamání jsou i kariérní biskupové, pro které bylo jmenování do určitého města jen piedestalem k ještě prestižnější funkci. Byli vždy připraveni naklonovat se podle právě úřadujícího papeže, připodobňovat se mu ve všem a za každou cenu - od oblečení až po nauku - jen aby se zalíbili a dostalo se jim nějaké té přízně. Jenže tehle papež vybízí právě ambiciózní biskupy

Dar života vyžaduje ochranu a péči za každých okolností. Každé dítě je cenný Boží dar a vyžaduje úctu. Pokud je tedy kněz otcem, je jeho morální povinností zanechat duchovní služby, pečovat jak o dítě, tak o jeho matku, a postarat se o ně, komentuje bostonský arcibiskup, kardinál Sean O'Malley výsledky šetření, které v polovině srpna (16.8.) publikoval list Boston Globe pod titulem „Děti katolických kněží žijí v utajování a smutku“. Na vypracování výzkumu se mimo jiné podílel Michael Rezendes, jeden z novinářů, kteří před léty se svými kolegy rozjel mediální kampaň kvůli sexuální deliktům v katolické církvi. Výsledky výzkumu přibližují život četných dětí, které jsou plodem mimomanželských vztahů katolických kněží, a v důsledku toho vyrůstají v opuštěnosti a samotě.

Kardinál O'Malley, který vede Papežskou komisi pro ochranu nezletilých, ve svém stanovisku, publikovaném v témže deníku,

k tomu, aby voněli po ovcích... strašné!

Zklamána je i velká část kněží. Cítí se zmateni. Byli formováni v rigidní účtě vůči doktríně, bez ohledu na dobro osoby, a teď nevědí, jak se mají chovat. Mají znovu nabytí lidskosti, která v nich přísným dodržováním církevních předpisů jakoby zakrněla. Mysleli si, že jako kněží stojí nad obyčejnými lidmi, a teď je tento papež nabádá, aby sestoupili a dali se do služby posledním.

Zklamání jsou i laici, kteří se zasazovali o obnovu církve, stejně jako super-traditionalisté držící se zuby nehty minulosti. Pro ně je současný papež zrádce, který vede církev do zkázy. Pro angažované laiky zase papež Bergoglio dělá příliš málo: nemění předpisy a zákony, které už dávno nejsou v souladu s dobou, není dostatečně průbojný, nepoužívá své autority velitele v boji.

Nadšení jsou za to chudí, vyloučení, neviditelní a také všichni kardinálové, biskupové, kněží a laici, kteří stáli po desetiletí na okraji, protože byli věrní evangelium. Bylo na ně právě pro tuto jejich lásku k Písmu (prý) na úkor tradice pohlíženo s nedůvěrou nebo byli dokonce stíháni. To, v co se odvažovali jen doufat, co si jen představovali, o čem jen snili, se teď s papežem Františkem stalo skutečností. S papežem, který znovu pro svět objevil vůni evangelia.

A. Maggi, řeholník z řád servitů, studoval na papežských univerzitách Marianum a Gregoriana, v École Biblique et Archéologique française v Jeruzalémě. Zakladatel Centra biblických studií «G. Vannucci».

poukazuje na „dobro dítěte, které je v těchto případech nejvyšší prioritou“. Jak dodal, jím vedená papežská komise již v loňském roce obdržela dopisy, které se týkají dětí kněží. Po pečlivé úvaze nicméně usoudila, že toto téma přesahuje mandát svěřený Svatým otcem. Posláním Papežské komise pro ochranu nezletilých je totiž prevence sexuálního zneužívání nezletilých v katolické církvi – zejména pak formou zavádění příslušných formačních programů v diecézích a řeholních kongregacích, a proto není oprávněna k řešení takovýchto případů, vysvětlil bostonský arcibiskup. Upřesnil nicméně, že si je vědom závažnosti daných otázek, které hluboce dopadají na životy dětí, matky i širšího společenství, a že papežská komise bude o daném tématu Svatému otci referovat se žádostí o další přezkoumání.

Radio Vaticana 26.8. 2017

BRATŘI POLÁCI

Město Letohrad se už delší čas přátelí s polskými městy Niemcza a Bardo. Bratři Poláci nás pozvali ke slavení XXVIII. ročníku polsko-českých Dnů křesťanské kultury s názvem „Stopami sv. Vojtěcha“ a tématem: „Budme rodinou“ (s Poláky a Evropany).

Souhlasíme, v neděli 22. října uspořádáme společnou slavnost. Přijede asi 60 Poláků. Začneme společnou bohoslužbou v 10.15 hod. v orlickém kostele. Pak hosty pozveme na oběd do Orlovny - i vy jste samozřejmě zváni. Po obědě nám Poláci v kostele sv. Václava zahrájí divadelní hru o sv. Vojtěchovi (zajímá je také socha sv. Vojtěcha). Zazpívá náš sbor Fa-

SEKTAMBICE

Papež František hodnotil nedávno klérus. Jsou i takoví, řekl, kteří dosáhli svěcení a libují si, že mají zajištěno živobytí a požívají úcty lidí. Tím však končí jejich „pastorační úsilí“. Ale někteří jsou přece jen ambiciózní. Když nemají na to, aby si obstarali ani doktorát církevního práva, obléknou si kraječky a přežitá barokní liturgická roucha a prohlásí se za zachránce tradiční, té pravé praxe církve. Neuznávají II. vatikánský koncil, nečtou ani Katolický týdeník, užívají pouze 1. mešní kánon, rádi slouží latinsky zády k lidu a tváří k Východu. Čemu nerozumí, to je pro ně blud, kdo není římský katolík, má problém. Římský biskup František je jim ukradený („Franta zase kecal“). Pradoxní ovšem je, že velmi „tradiční“ je právě dogma o papežské neomylnosti. To jim však už jejich hlavička nebere.

Přejme jim tu jejich výjimečnost!

Snad oni i my dojdeme spásy. Jan Rybář

milia Cantorum. Poté vedle kostela odhalíme tabuli ke Dnům křesťanské kultury.

Prál bych si, abychom nebyli při setkání s Poláky - pro které je Vojtěch velkým světcem - jako nevděčanci. Naši sousedé, nejen Poláci, ale i Maďari, vzhlíží k Vojtěchovi pro jeho zářivost, vzdělání a obětavost. Poláci mu jsou vděční za povýšení biskupství v Hnězdně na arcibiskupství (Polsko tím získalo samostatnost církevní správy, my jsme museli čekat až na osvěceného Karla IV.).

Po Vojtěchovi sice pojmenováváme své syny, ale víc nám nepřišlo k srdci.

Čím to je? Zahanboval naše předky opravdovostí svého života? Měl na ně snad prohnané nároky? Je nám dodneška výčitkou, že odvážně - podle Ježíšových slov „vytřásl prach ze svých opánků“ - a odešel k pohánům, když jeho vlastní nestáli o poctivý křesťanský život a jeho službu pastýře? Neodpustili jsme mu, že převyšoval naše přízemní předky?

My jsme ve svých světcích dostali veliké obdarování. Díky Cyrilu a Metoději byla našim předkům otevřena přímá cesta k porozumění Bibli - staroslověnský překlad se stal čtvrtým „biblickým jazykem“. Václav, Ludmila, Anežka, Vojtěch a další naše skvělé osobnosti jsou klenoty evropských dějin.

Jenže Vojtěcha si cizinci cení víc než my. Proč? Byl šlechticem i v následování Krista, převyšoval ostatní vzděláním, moudrostí i šlechtností ducha. Jenže my Češi nesnášíme nikoho vlastního, kdo nás převyšuje.

O Vojtěchovy ostatky Češi náramně stáli, aby u nich mohli Vojtěcha prosit o přimluvy!! Poláci si z Vojtěcha osvojili něco z jeho přirozené důstojnosti, hrdosti, opravdovosti a obětavosti sloužit Kristově věci. /v

PŘÍBĚH VNUČKY VELITELE KONCENTRAČNÍHO TÁBORA

Jennifer se narodila v roce 1970 v Německu. Po čtyřech týdnech ji matka odložila do ústavu, kde žila několik let. Pak ji adoptovala pečovatelská rodina. Už jako malá viděla, že je „jiná“ než ostatní děti. Nicméně vyrůstala vcelku šťastně, vystudovala, vdala se, měla dva syny. Jednoho dne v roce 2008 však čirou náhodou odhalila rodinné tajemství: je vnučkou někdejšího velitele koncentračního tábora v Plaszówě, válečného zločince Amona Götha!

Když se v roce 2008 dověděla, jaká zvěrstva za války prováděl její děda Amon Göth, jela se podívat za zdi bývalého židovského ghetta v Krakově.

Žila v tom čase s rodinou v Hamburku, od sňatku před osmi lety se jmenovala Jennifer Teegeová. Toho dne v roce 2008 odvedla oba chlapece do školky a potom se zastavila v Ústřední knihovně, kam často s oblibou chodívala. V oddělení psychologické literatury hledala informace o depresích - když její zrak padl na hřbet knihy v nápadné červené vazbě a s poněkud záhadným názvem *Svého otce přece musím milovat, nebo snad ne?*

Šokující odhalení

Vzala publikaci do rukou a na obálce uviděla černobílý portrét ženy středního věku. Jméno autora - Matthias Kessler - jí nic neříkalo a očima přelétla podtitul *Životní příběh Moniky Göthové, dcery velitele koncentračního tábora ze Schindlerova seznamu*.

Monika Göthová? To jméno přece znala! Tak se jmenovala její matka, která ji kdysi odložila do dětského domova a kterou již mnoho let neviděla. I Jennifer původně nosila příjmení Göthová. Narodila se s ním a podepisovala tak i své první školní sešity - do té doby, než jí matka dala jako sedmiletou k adopci a přijala příjmení svých nových rodičů Gerharda a Inge Sieberových.

Jennifer si knihu udiveně prohlížela. Za fotografií ženy šlo v pozadí rozeznat postavu muže s puškou v ruce. To byl ten velitel koncentračního tábora? Nic nechápala, a tak začala listovat stránkami. Viděla fotografie. Pod jednou stálo: Ruth Irene Göthová. Ano, ujišťovala se, to je přece moje babička! To je absurdní. Není možné, aby existovala kniha o moji rodině, a já o tom nevěděla!

Rychle ji prošla až na konec. Na poslední stránce uviděla krátký životopis ústřední postavy, který začínal slovy: „Monika Göthová, narozená v roce 1945 v Bad Tölzu.“ Tento údaj Jennifer znala z podkladů k adopci. Takže je to pravda. Je to její matka a jde o její rodinu. A ona je vnučka masového vraha!

Toto šokující odhalení obrátilo život Jennifer Teegeové naruby a přimělo ji k propátrání temné minulosti své původní rodiny. S nechtěným dědictvím se vyrovnala ve své knize *Můj dědeček by mě popravil*, kterou napsala ve spolupráci s novinářkou Nikolou Sellmairovou a letos vyšla českou zásluhou na-

kladatelství Metafora.

Na úvodní stránce se Jennifer ptá: „Proč mi matka nic neřekla? Nestála jsem jí za to? Kdo je ten Amon Göth? Co přesně udělal? Proč o něm nic nevím a proč mi nikdo neřekl pravdu? Copak mě všichni po celá ta léta obelhávali?“

Dědeček by mě určitě zastřelil

Ještě téhož dne, kdy přinesla knihu domů, ji okamžitě přečetla do poslední stránky. Potom sedla k počítači a celou noc hledala informace o Amonu Göthovi. V průběhu dalšího roku přečetla vše, co dokázala o svém dědečkovi a nacistické epoše najít. Navštívila památník v bývalém koncentračním táboře Plaszów a také zchátralý dům, někdejší velitelskou vilu, kde žili její prarodiče. „Je mi, jako bych vstoupila do kabinetu hrůz,“ popsala svoje pocity.

Zjistila, že Amon Göth byl jako velitel koncentračního tábora zodpovědný za smrt tisíců lidí. Četla o tom, jak vyklízel židovská ghetta v Polsku, ze svědectví přeživších se dovídala o jeho sadistických vraždách, o jeho psech vycvičených na povel napadat lidi, o jeho zálibě střilet vězně z balkónu své velitelské vily. Byl nazýván řezníkem z Plaszówa.

Jako mladistvá se Jennifer o holocaust velmi zajímala. Se školní třídou navštívila koncentrační tábor v Dachau. V polovině 90. let žila a studovala několik let v Izraeli, kde se naučila hebrejsky. V Tel Avivu také poprvé viděla Schindlerův seznam, slavný hollywoodský film Stevena Spielberga o záchraně tisícovky Židů v závěru druhé světové války.

Tehdy ji přirozeně nenapadlo, že by mohla mít s tímto oscarovým filmem cokoli společného. Avšak nyní pochopila, že postava Amona Götha, jemuž propůjčil tvář herec Ralph Fiennes, „nebyla fiktivní figurou, nýbrž měla reálnou předlohu z masa a krve, jejího dědečka, muže, který vraždil najednou celé šiky vězňů a přinášelo mu to potěšení“.

Při svých rešerších nenašla jedině vysvětlení, proč se tak choval: „Dědeček byl psychopat a sadista. On v černé uniformě s lebkami, já vnučka s černou kůží. Co by řekl černé vnučce, která ještě k tomu mluví hebrejsky? Byla

bych pro něj jen hanbou, bastardem, který pošpinil rodinu. Můj dědeček by mě určitě zastřelil.“

Chtěla být Göthová

Amon Göth si dobře rozuměl s továrníkem Oskarem Schindlerem. Oba měli zálibu v alkoholu, večírcích a ženách. Oba na pronásledování Židů zbohatli. Göth raboval jejich domácnosti a vraždil je. Schindler převzal krakovskou továrnu, kterou zabavili židovským majitelům, a jako levnou pracovní sílu v ní zaměstnával Židy z Göthova tábora. Byl odkázán na velitelovu přízeň, a tak mu dával dárky a představoval hezké ženy - na jaře 1943 i tehdy 25letou Ruth Irene Kalderovou, která se záhy stala Göthovou stálou přítelkyní.

V posledních dnech války se Göth uchýlil do bavorského Bad Tölzu. Zde byl 4. května 1945 zajat Američany. Uvedl falešné jméno a tvrdil, že je prostý voják. Několik vězňů z Plaszówa ho však poznalo a koncem srpna 1946 proběhl v Krakově proces, první svého druhu v Polsku. Göth byl obviněn z odpovědnosti za smrt 8000 lidí v táboře a za zavraždění dalších 2000 při vyklízení krakovského ghetta. V září 1946 byl odsouzen k trestu smrti a popraven.

Mezitím - ještě před koncem války - došlo ve Vídni k rozvodu s jeho druhou manželkou, která se dozvěděla o poměru s Ruth Kalderovou. Ta koncem dubna 1945, již těhotná, následovala Amona do Bad Tölzu, kde 7. listopadu porodila dceru Moniku - budoucí matku Jennifer.

Dva roky po Amonově popravě požádala Ruth americké úřady o změnu příjmení. Tvrdila, že jen zmatky na konci války zabránily svatbě s Göthem. Amonův otec potvrdil, že byli zasnoubeni, a tak jí úřady vyhověly a od roku 1948 se jmenovala Ruth Irene Göthová.

Pět let v Izraeli

Ruth své dceři později líčila vztah s Amonem jako lásku na první pohled a fotografie velitele tábora jí visela nad postelí až do její smrti v roce 1983. Monika se ve svých 24 letech zamilovala do kamaráda matčina podnájemníka, studenta z Nigérie. Na nějakou dobu se k němu nastěhovala, vztah sice brzy zkracho-

val, avšak 29. června 1970 porodila na ženské klinice v Mnichově dceru, kterou pojmenovala Jennifer.

Po měsíci holčičku odvezla do katolického kojeneckého ústavu. Když bylo Jennifer šest, souhlasila s její adopcí do rodiny manželů Sieberových, kteří měli již dva malé chlapce. Jakmile to v příštím roce úřady povolily, noví rodiče přerušili Jenniferin kontakt s matkou a v rodině se o ní už nikdy nemluvalo. Ze života jí zmizela i babička Ruth. Naposledy o ní slyšela ve třinácti letech - v novinách se objevilo úmrtní oznámení.

Ve dvaceti Jennifer maturovala. Odjela do Paříže, kde se starala o děti v jedné rodině. Přitom navštěvovala kurzy na Sorbonně a seznámila se s židovskou dívkou jménem Noa. Když ji nepřijali na žádnou ze škol, kam se hlásila ke studiu designu, vydala se za ní do Izraele - a zůstala pět let. Na Telavivské univerzitě získala bakalářský titul z afrikanistiky a středovýchodních studií. V posledním roce tamějšího pobytu však začínala mít depresi. Nevěděla proč a neuměla si svůj smutek vysvětlit.

Klíč k rodinné historii

Vrátila se do Mnichova. Pracovala v bavorské televizi a začala chodit na terapii. Neustále se jí vynořovala otázka, jak je to s matkou: „Základní pocit, že jsem byla odložena a opuštěna, nezmizel, pouze jsem ho potlačila. Najednou mě zaměstnávaly i otázky ohledně mého otce, po němž jsem zdědila tmavou pleť.“

Nigerijského otce nakonec pomocí úřadů vypátrala a dvakrát se setkali. Žil v jedné německé vesnici, oženil se s Němkou a měli pět dětí. Rozloučili se přátelsky. Krátce nato se Jennifer odstěhovala do Hamburku a začala pracovat v reklamní agentuře. Tam se poznanla s Götzem Teegem a provdala se za něho. V roce 2002 se jim narodil syn, o dva roky později druhý.

Netrvalo však dlouho a vynořily se stejné problémy jako dřív. Deprese přicházely ve vlnách. Stále se jí vracel pocit, že existuje něco, o čem nic neví. Něco, co musí objevit, aby dostala svůj život pod kontrolu. A právě tehdy, v osmatřiceti letech, narazila na knihu o své matce, na knihu, která byla klíčem k jejímu životu.

Věřím, že s minulostí se lze vyrovnat a nechat ji za sebou pouze tehdy, když s ní zacházíme otevřeně.

Vyšla v roce 2002 a vznikla jako výsledek dlouhého rozhovoru, který s Monikou Göthovou vedl dokumentarista Matthias Kessler a konfrontoval ji se zločiny jejího otce. Pravda, která se tím Jennifer zjevila, byla strašná, ale zároveň osvobozující. S objevem rodinného tajemství se zbavila depresí.

Chtěla se s matkou - po dvaceti letech - znovu setkat. A zeptat se, proč se o ní v knize vůbec nezmínila. Dověděla se, že to udělala pro její ochranu - aby Jennifer umožnila nový život. „Ale já jsem nechtěla žít jako moje matka - uvězněná v minulosti, neustále ve stínu Amona Götha,“ vysvětluje Jennifer. „Chci

chodit vzpřímeně. Vést normální život. Žádná dědičná vina neexistuje. Věřím, že s minulostí se lze vyrovnat a nechat ji za sebou pouze tehdy, když s ní zacházíme otevřeně. Ráda bych svou rodinnou historii sdělila svým izraelským přátelům a jejich dětem. Chci svůj osud sdílet s nimi.“

Květiny na počest obětí

Jennifer doufala, že s matkou vybuduje nový vztah. Ale to se nepodařilo. Našla ji a opět ztratila. Už se nikdy nesetkaly. Zůstala jen její adoptivní rodina.

V roce 2012 přiletěla do Polska skupina izraelských studentů s rodiči, mezi nimi i její dávná přítelkyně z Tel Avivu.

Společně navštívili bývalý koncentrační tábor Plaszów. Oni byli potomky generace obětí, ona potomkem pachatelů. Jeden z učitelů pronesl úvodní řeč a mluvil také o veliteli tábora. Potom vystoupila Jennifer. Přiznala, že je vnučkou Amona Götha, a popsala, jak vyrůstala a jak pozdě odhalila tajemství své rodiny. Mnozí hleděli nevěřícně, někteří si však otírali slzy z tváří.

Během ceremoniálu na počest obětí v Plaszówě jedna z dívek podala Jennifer květinu, aby je položila k památníku jménem celé skupiny. Překvapilo ji to a zdráhala se. Jsem pro rituál ta pravá? Na chvíli se zastavila. Pak postoupila a pomalu kytiici položila k piedestalu...

Miroslav Šiška, Právo

Práce ženy v domácnosti je namáhavá jako práce kopáče. Komunistický režim natlačil maminky do továren, kravinů a polí. Ženy tak pracovaly ve dvou směnech. Před válkou ale i řada rodin středního stavu měla v domácnosti služku. Jak by selka nebo manželka obchodníka prodávající v krámě mohla zastat i všechnu práci v rodině? Jenže komunisté označili každého, kdo někoho zaměstnával, za vykořisťovatele.

Naše ženy jsou většinou přetížené. Vyčítají si, že nemají dost času na rodinu. Ptám se lékařek, učitelek, podnikatelek a dalších zaměst-

ných žen, zda už mají pomocníci v domácnosti? Zatím se stydí na to i pomyslet. (Tak nás komunistická propaganda poznamenala.) Kamarádův děda měl před válkou malou tovarničku. Komunisté mu vše sebrali a dali mu důchod 200 Kč měsíčně. Děda každou sobotu zašel k holiči a nechal se oholit. Syn se ho jednou odvážil zeptat: „Dědo, každý den v týdnu se holiš sám, a máš jen nepatrný důchod, proč chodíš k holiči?“ – „Ten holič přece musí z něčeho žít.“

Je špatné, nemá-li např. učitelka za svou náročnou práci takový plat, aby si mohla zaplatit pomocníci v domácnosti.

Zatím u nás chybí pracovní síly. Těším se, až u nás budou ve větší míře pracovat Ukrajinky a další emigrantky. Pomohou nám a my jim. Navíc jim v rodině můžeme ukázat, co znamená naše západní (křesťanská) kultura. /v

Někteří rodiče nedají šestileté děcko do školy - protože příští rok bude v první třídě učit výborná učitelka. Jsme rádi, operuje-li nás nejlepší chirurg z oddělení. Chodíme do restaurace, kde vaří výtečný kuchař. Sv. Terzie Veliká pravila: Kdybych si mohla vybrat mezi zpovědníkem zbožným nebo vzdělaným, vybrala bych si vzdělaného“.

Jestli se nadaný vysokoškolák spokojí s „trojkami“, máme mu to právem za zlé. Ježíš k tomu vypráví nejen podobenství o svěřených hřivnách. Ani v zaměstnání nám nejde jen o získání obživy, Bůh nás pozval k dotváření světa podle jeho plánů, smíme přispívat k laskavějšímu světu. Křtem jsme se navíc s Ježíšem vydali k polidštinování společnosti. Židé se 25 století učí číst ne kvůli novinám, ale aby se mohli celoživotně vzdělávat v té největší moudrosti - slova Božího. /v

Milada Horáková a 247 mužů popraveno.
4495 osob zemřelo ve věznicích.
200 000 politických vězňů.
170 938 občanů uprchlo.
280 osob zabito při pokusu překročit hranice.

Komunismus v ČSR.

AMNESTY INTERNATIONAL

Jsem vždy překvapen lidmi, kteří pouze nadávají na „dnešní dobu“. Žilo se někdy lidem snáze než dnes? Za minulého režimu jsme žili ve veliké nesvobodě a útlaku. Ale věděli jsme o lidech vzdělaných, statečných a laskavých, i když často žili v nemilosti a mimo svůj obor. Svými postoji nás ovlivňovali a ukazovali nám cestu. Navíc jsme žili z knih a myšlenek velkých spisovatelů (i zakázané knihy se po nějakém úsilí daly vypůjčit od známých). Měli jsme tedy osobnosti, od kterých jsme brali rozum.

Jestli dnes někdo nezná pár vzdělaných a skvělých právníků světového rozhledu, několik povětších novinářů, profesorů, vědců, umělců a osobností veřejného života, s kterými si můžeme poměřovat své názory, pak je to jen jeho bída. V Letohradě - jen naše farnost - každý rok pořádá řadu přednášek znamenitých osobností (za 25 let jich dost potkali). A knihy jsou dnes dostupné bez omezení. To vše je veliké bohatství, otevírající oči hledajícímu. /v

AKTUALITY

VELIKÉ BLAHOPŘÁNÍ

Občanům Lukavice, paní starostce Iloně Severové a zastupitelům blahopřejeme k 1. místu v soutěži Vesnice roku Pardubického kraje. Těšíme se z Vaší uspořádané obce.

Zesnul Marián Varga, skladatel hudby uhrančivé krásy, originální virtuóz, vzdělaný intelektuál, skromný a poutivý chlap.

Děkujeme Bohu za jeho život a za to, že v nebeském království může dál rozdávat ze svých darů.

Česká křesťanská akademie Letohrad zve na přednášky:
Ondřeje Macka, Th.D.: Spiritualita Martina Luthera 19.9. v 19 h. v evangelickém kostele.

Doc.PhDr. Tomáše Petrčka: Reformace jako bod zlomu západního křesťanství
7.10. v 19 h. v evangelickém kostele.

MUDr. Heleny Máslové: Ženské peklo
19.10. v 19 h. evangelický kostel Letohrad.

Jindřicha Halamy: Není moci než od Boha?
4.11. v 19 h. - evangelický kostel.

Výstava obrazů akadem malíře Aleše Lamra
v orlickém kostele. Otevřeno každou nedělí od 9.45 do 12 h. Jindy po domluvě s paní Janou Skalickou.

Příprava Svatováclavské slavnosti 27. září v 16 hod. na zámecké terase. Prosíme o pomoc při rovnání stolů, laviček a stavění stanů.

Svatováclavská slavnost 28. září
v 11 h. bohoslužba v kostele sv. Václava.
Program na zámecké terase: ve 13 h. oběd, pak bohatý program. Případný zisk použijeme na opravu střechy kostela sv. Václava.

Běháme pro... - charitativní akce
14.9. v 15 h. na Václavském náměstí.
Zisk dobrovolného startovního bude věnován jako příspěvek na sbírku pro vybudování smyslového parku v Domově pod hradem Žampach.

Koncert Pod Lipami - 15.9. v 19 h. Kunčice, hřiště pod kostelem. Vstupné: 190 Kč v předprodeji v IC, 250 Kč na místě.

Výstava: Rozkulačeno! Půlstoletí perzekuce selského stavu - zámecké arkády 21.-27.9.
Vernisáž 20.9. v 17 hodin.

(Co znamenali sedláci pro českou společnost? Proč a jak usilovala nacistická a komunistická diktatura o jejich zničení? Co z jejich světa přezdalo dodnes?)

Týden seniorů - přednáška novinářky Petry Procházkové „Ukrajina dnešních dnů“
2.10. v 15 hod. v restauraci Nový dvůr
Vstupné: zdarma.

Přátelství Boha křtem přijal

5.8. Zoe Gembická
27.8. Magdaléna Krejsová

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

1.7. Jan Špika a Ludmila Kubíčková
22.7. Tomáš Dostál a Eliška Motyčková
29.7. Josef Malý a Kateřina Ládová
19.8. Lukáš Otava a Ludmila Sejkorová
3.8. Ondřej Svoboda a Anna Janotová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

3.7. Karla Anderle 80 let
8.7. Emila Moravce 83 let
4.7. Stanislava Vacka 75 let
25.8. Josefa Zahradníka 76 let
25.8. Marii Venclovou 73 let

SLAVNOST VÝROČÍ POSVĚCENÍ KOSTELA

Mistrovice a Červená 1. října
Lukavice 8. října
Kunčice 15. října
Letohrad 22. října
Orlice a Šedivec 29. října

Z PASTORAČNÍ RADY 28. srpna

I. Kontrola úkolů

Jednání PR se zúčastnil jako zástupce skautů L. Novotný k domluvě o spolupráci s farností. S Jaroslavem Kubíčkem se domluvíme na práci s ministranty.

zodpovídá: V.Vacek, J. Skalická

Na kunčickém hřbitově se sejdou zástupci města a farnosti kvůli umístění náhrobků.

zodpovídá: M.Šulc

Suché břízy u kaple v Červené - čekáme na povolení ke skácení.

II. Zhodnocení uplynulých akcí

Vydařila se výstava krajek, literární pásmo o E.V. Hekovi i pěvecký koncert.

III. Příprava aktuálních akcí

Pastorační rada se zabývala přípravou akcí uvedených v oddíle Aktuality
Výuka náboženství začíná od 18.9.

IV. Ostatní

Úprava dláždění před orlickým kostelem - vyjádříme se k návrhu pana D. Smyčky.

Pan farář předloží na FR 6.9. témata k vážnému zamyšlení a projednání do budoucna: financování katechetky a faráře.

Příští jednání pastorační rady bude 4. října v 18.30 h. na faře.

Zapsala: Iva Marková

Vážení rodiče,

děkuji Vám, že jste své dítě přihlásili na vyučování náboženství. Vaše dítě spolu s ostatními 96 může být tím, kdo vytváří ve třídě příjemnou atmosféru. Mám radost, když slyším od učitelů chválu na naše děti. Většina dětí (i z nevěřících rodin) chodí z domu vybavena slušným chováním, nesobečností a úctou k životu. Ve škole se setkají s dětmi jiných názorů, postojů, někdy se mohou setkat i se zlem. Náboženství má člověku pomoci umět se radovat a dělit z bohatství, které nám Bůh nabízí. Znáte, jakou má před Bohem cenu a stavět se proti zlu. O to se při výuce snažíme. Začneme v týdnu od 18. září podle rozvrhu, který najdete na webových stránkách farnosti. Snažila jsem se, aby na 1. stupni vyučování náboženství navazovalo hned po povinných předmětech. Některé děti ale na mě budou muset čekat. Druhý stupeň ve škole U Dvora se bude učit opět v 7 hod ráno, prosím o dočivnost. Někdo dojíždí a čeká i 1/2 hod na začátek. Je potom škoda, když musíme čekat na místní, z nichž někteří přichází dost pozdě (nedělám z toho vědu, ale je mi líto těch, kteří přicházejí včas). Děti, které budou navštěvovat náboženství na faře, mohou přijít ve čtvrtek 14.9. od 14 do 17 hod. a domluvit čas i den, kdy se budeme scházet pravidelně.

Přeji všem zúčastněným ve výchovně - vzdělávacím procesu hodně sil, trpělivosti a lásky.

Jana Skalická

OPRAVA KAPLE NA KOPEČKU

Oprava sklepů na Kopečku se daří. Objevilo se ale nemilé překvapení. V severním sklepu byl někdy v 80. letech vybudován výstavní prostor. Aby byla zajištěna porušená statika zdí ve sklepu, byly všechny dodatečné stavební prvky z této doby odstraněny. Objevilo se další porušené zdivo. Pro opravu této věci žádáme Ministerstvo kultury ještě o další peněžní příspěvek na letošní rok.

OPRAVA STŘECHY KOSTELA SV. VÁCLAVA

Mnozí opravu sledujete. Tesaři během týdne odstranili starý eternit a šindel z půlky střechy lodi a presbytáře. Na krovy přibíli trámký a na ně prkna. Proti dešti střechu chrání plachty. Druhý týden totéž tesaři stihli s druhou stranou střechy. Okolo věžičky bude postaveno lešení, starý plech sejmout a klempíři začnou střechu pokrývat měděným plechem. Narušené kamenné ozdoby (koule a železný kříž) na štítu kostela byly sejmuty k restaurování. Od Ministerstva kultury jsme dostali finanční příspěvek na pokrytí poloviny střechy. Přes Město Letohrad žádáme Ministerstvo kultury o další příspěvek, abychom pokryli celou střechu najednou a ušetřili tak peníze za lešení. Držte nám palce. /v

SBÍRKA

na opravu střechy kostela sv. Václava

Koncem června bylo na účtu 197.710 Kč
sbírka 1. července vynesla 22.160 Kč
Dary za červenec a srpen 45.500 Kč
Celkem máme na účtu 265.370 Kč
Přispět můžete i na účet: 1323857329/0800,
variabilní symbol: 333
Děkujeme Vám za Vaši štědrost.

ZÁŘÍ VE STREETU

Úterky:

5. 9. **Dobble** - Turnaj v populární hře na postřeh a rychlost.
12. 9. **Šipky** - Chceš si zkusit hodit na terč a něco vyhrát? Přijď si zahrát s ostatními.
19. 9. **Cool placky** - Přijďte si navrhnout a vytvořit placku za symbolickou cenu.
26. 9. **Hod na koš** - Umíš házet na basketbalový koš z různých úhlů a vzdáleností? Předved nám to a třeba si něco i odneseš.

Téma měsíce:

ZÁŠKOLÁCTVÍ? ŠPATNEJ NÁPAD...!

Chodíš za školu? Hned od začátku školního roku tě to nebaví a nemáš žádnou motivaci? Přijď si o tom popovídat do Streetu a můžeme spolu dojít k tomu, proč je dobrý do školy chodit...)

Program je vyhrazen pro uživatele NZDM, pro děti a mládež ve věku 6 - 20 let.

Letohrad, Taušlova 714,

Facebook: NZDM Street-Letohrad

ZPRÁVY Z CHARITY

Oblastní charita Ústí n.O. vás srdečně zve na koncert **PRAGUE CELLO QUARTET** 15. září v 19 h. do kostela Nanebevzetí P. Marie v Ústí nad Orlicí.

Výtězek z dobrovolného příspěvku bude věnován na zakoupení auta pro domácí hospicovou péči.

Oddlužení po novele insolvenčního zákona

Od roku 2006 mohou dlužníci řešit své dluhy formou oddlužení v insolvenčním řízení. Zákon upravující oddlužení se již několikrát změnil, naposledy novelou insolvenčního zákona k 1. 7. 2017.

Podle této novely si dlužník návrh na oddlužení už nemůže podat sám. Návrhy mohou podávat pouze advokáti, notáři, insolvenční správci, soudní exekutoři a akreditované osoby (např. občanské poradny), kterým byla rozhodnutím ministerstva udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení. Dlužník sám za sebe může podat návrh na povolení oddlužení pouze v případě, že má právnické či ekonomické vzdělání v magisterském programu.

Pokud návrh na povolení oddlužení podává advokát, notář, insolvenční správce nebo soudní exekutor, náleží mu odměna ve výši

MISIJNÍ KLUBKO

Zveme Vás na Misijní jarmark®, které pro Vás připravilo letohradské Misijní klubko v rámci Svatováclavských slavností na zámecké terase. Děti z Misijního klubka Vám nabídnou misijní materiály, nové Misijní kalendáře 2018 a své výrobky a dárky pro radost. Výtěžek akce podpoří projekty Papežských misijních děl v misijních zemích!

Těšíme se na Vás a za Vaši štědrost předem děkujeme!

Kdo byste mohl nabídnout spolupráci, vyrobit nějaké dárky do jarmarku, ozvěte se.

Děkujeme.

Monika Vychytilová 603 450 134

PODĚKOVÁNÍ

Pánům Alfrédu Strejčkovi a Františku Derfleurovi děkujeme za literární pásmo o Františku V. Hekovi v kostele sv. Václava.

Foerstrovu komornímu ženskému sboru děkujeme za koncert v orlickém kostele.

Paní Králíkové a ostatním krajkářkám děkujeme za výstavu krajek v orlickém kostele.

Panu Aleši Lamrovi děkujeme za ochotné zapůjčení obrazů na výstavu do orlického kostele. Báře Náhlikové a Jiřímu Jurenkovi za instalaci výstavy a panu Pavlu Taclovi za přivezení obrazů. Vedoucím skautských a ostatních táborů děkujeme za jejich obětavost, nezištnost a práci.

Manželům Růženě a Jiřímu Moravcovi děkujeme za zabezpečení interiéru kostela na Kunčicích při opravě zdiva na kůru. Paním Marii Brandejsové a Martě Švecové děkujeme za úklid. Oprava bude dokončena při opravě márníce.

Panu Zdeňku Moravcovi z Orlice děkujeme za opravu historické kliky dveří kůru v kostele na Orlici. Pánům Štefanu Čandovi a Josefu Mikyskovi děkujeme za natření dveří orlického kostela.

SKAUTSKÉ TÁBORY

V prvních dvou prázdninových týdnech se už tradičně vydali na tábor letohradští skauti a skautky. Skauti a skautky z 2. a 3. oddílu jeli vůbec poprvé na Vrchní Orlici, blízko Neratova. Na táboře jich bylo celkem 58 a tématem celotáborové hry byla prohibice ve Spojených státech

amerických a následný vznik mafie. Jednu noc se kluci vydali na noční výlet na Haničku, který kvůli špatnému počasí nedokončili. Na dalších čtrnáct dní je vystřídal skauti z Verměřovic a Dolní Čermné, ti si pro svoji celotáborovou hru vybrali příhodné téma k místu tábořiště, které kdysi patřilo do oblasti Sudet, a to téma operaci Silver A.

Dalším oblíbeným tábořištěm našeho střediska je tábořiště ve Valteřicích. Prvních čtrnáct dní zde byla vlčata a světlušky Museli se vypořádat se spoustou nástrah: nejen se zlým králem, který sebral všem dvanácti národům jejich důležité schopnosti, ale také s téměř každodenní bouřkou a silným deštěm a blátem na tábořišti, nočními hlídkami, odřeninami a škrábcí, jen co vejdou do lesa, pochodem na borůvky, které téměř nerostly. Na tomto tábořišti je vystřídal klub rodinného skautingu, který se nesl v duchu biblických příběhů, a zúčastnilo se ho jedenáct rodin s celkem třiceti třemi dětmi.

Mistrovičtí skauti byli na tábořišti na Panském Poli a tématem tábora byl kouzelnický svět Harryho Pottera. Děti vyráběly kouzelnické hůlky a vařily lektvary. Na celkem netradiční tábor se vydali vedoucí Roveri a Rangers. Ti strávili týden na kolech na Moravě, kde najeli celkem dvě stě kilometrů a dvakrát přespávali pod širákem. Pozitivní reakce dětí, rodičů i vedoucích jsou motivací a zárukou pro pořádání táborů v příštích letech.

Martina Novotná

4.000 Kč nebo 6.000 Kč v případě oddlužení manželů. Částky jsou uvedeny bez DPH. Akreditované osoby budou služby poskytovat bezplatně.

Tato změna reaguje na situaci, kdy na území České republiky provozovalo svou činnost velké množství komerčních subjektů, které za nepřiměřeně vysokou odměnu nabízely dlužníkům pomoc se sepsáním oddlužení. Jejich služby však postrádaly profesionalitu a dlužníkům přinášely často spíše další problémy než pomoc.

Stále platí, že pro vstup do oddlužení musí mít dlužník stálý příjem, musí mít 2 a více věřitelů, do návrhu musí uvést všechny své dluhy, musí být schopen zaplatit 30 % svých dluhů a musí mít dluhy déle než 30 dní po splatnosti. Oddlužení trvá maximálně 5 let od schválení návrhu. Své dluhy dlužník uspokojuje buď ve splátkovém kalendáři, nebo prodejem majetku, po novele také kombinací obou způsobů.

Dlužník je povinen osobně se dostavit k insolvenčnímu správci na přezkumné jednání a spolupracovat s ním po celou dobu oddlužení. Insolvenční správce je povinen navštívit dlužníka v jeho obydli a vyhotovit o tom zá-

znam. Insolvenčnímu správci náleží odměna ve výši 1.089 Kč nebo 1.634 Kč (v případě oddlužení manželů) měsíčně a také jednorázově 250 Kč za každou přihlášenou pohledávku.

O způsobu oddlužení rozhoduje insolvenční soud.

Pokud dlužník řádně plnil podmínky oddlužení, bude po skončení osvobozen od zbytku nezaplacených dluhů, nově o osvobození nemusí žádat.

Občanská poradna pomáhá dlužníkům sepsávat návrhy na povolení oddlužení již od roku 2008. Poradna bude o akreditaci žádat a návrhy i nadále bude bezplatně sepsovat a podávat.

Služby občanské poradny jsou určeny všem lidem, kteří se dostali do nepříznivé sociální či životní situace, nebo jim taková situace hrozí, situaci neumí sami řešit a potřebují pomoc.

Nebojte se proto na nás obrátit, rádi se Vám budeme věnovat.

Informace o provozní době a kontakty na občanskou poradnu najdete na www.uo.charita.cz nebo je získáte na telefonu 734 281 415.

Pracovníci Občanské poradny Ústí nad Orlicí

PO PRÁZDNINÁCH S KNIHOU

Prázdniny utekly jako vřdycky neuvěřitelně rychle. A už tu není ani Jan Zeman, který nás na jejich nezvratné plynutí upozorňoval pravidelně 1. srpna dotazem, zda jsme v noci slyšeli tu ránu. Vřdycky jsme se nechali nacytat. Co se stalo? No přece praskly prázdniny - sděloval ten vtipálek!

Také vám bylo líto dětí na táborech kontrolovaných hygieniky? Chudinky, kdepak drkotat po ránu ve studené vodě v řece nebo v potoce a mít pak ten slastný pocit, jak se tělo rozehrívá. Kdepak škrábance a otlučená kolena! Kdepak ta úžasná příchut' oharků a jehličí v bramborovém guláši, co jsme si sami na ohni uklohnili! Najde se vůbec ještě hrdina, který partu dětí vymaní z vymožeností civilizace a dovolí jí ochutnat, co je zima, déšť, vedro, puchýře, hlad a žízeň, nepohodlí, a jak nad tím vším se zařatými zuby zvítězit? A jsou ještě dnes rodiče, kteří takový zážitek dětem dopřejí? Dodnes vidím zářící oči svého synka po návratu z „putáku“, když s plnou pusou slasti sděloval: Mami, chleba se sádlem a se solí, to ti byla bašta!

Jestli se ale děti na hygienicky nezávadných táborech dojmaly nočním nebem plným hvězd a společným zpěvem při plápolání táboráku, nebo navázaly nová přátelství, jestli ..., měl i ten vycizelovaný tábor smysl.

A zase škola. Budeme poslouchat nářky, jak škola málo dbá o výchovu k finanční, ekologické, rodičovské, hygienické, zdravotní a dalším gramotnostem. A budeme přesvědčováni o tom, že škola má být zábavná, že s řadou asistentů zvládá veškeré osobnostní výjimečnosti a že dětem prospěje, budou-li se učit pouze jedné abecedě v tištěné i psané podobě a nebudou se zdržovat nácvikem vázaného písma. Totiž toho, kterým my staří stále ještě píšeme. Prý se bez tohoto zdržování naučí rychleji číst. No, tímhle „nevázaným“ písmem píše již několik generací dětí - dnes dospělých, v anglosaských zemích. Možná čtou rychleji. Ale že by se dočetli něčeho chytřejšího, to se mi nezdá. Skáčou na špek populismu v Británii stejně jako v Americe. A jsou nešťastní z brexitu jako z Trumpa.

Máte pravdu, mluvím ze mne stáří a staromilství jakbysmet. Jenomže, jak já záviděla své babičce, že přečte texty psané kurentem. Sama jsem to nezvládla. Současné školou povinné děti tedy už možná nepřečtou křestní, rodné, domovské, oddací listy svých předků, jejich vysvědčení, památníky, korespondenci s vymizelou rodinou... Nelíbí se mi to. Možná hlavně proto, že v tom cítím dáblíka detailu. Ten nenápadně, salámovou metodou ukrájí a ukrájí, aby - v tomto případě - pomáhal mizení minulosti. Vzpomeňte si, jak je nám dobře, když si s někým třeba neznámým můžeme odříkat tu o křišťálové studánce nebo o polámaném mravenečkovi. Hned víme,

kam patříme.

Zmizíkovat minulost, to se už přece párkrát podařilo. A že to v nás dodnes zanechalo hluboké stopy! Škrtnutá, stejně jako neznámá minulost je půdou pro ztrátu důvěry v budoucnost, sebere hrdost, je semeništem negativních postojů.

V hodně dávné minulosti se od starců očekávaly moudré rady. Jako stařena jsem se svými radami spíš na obtíž, ale přece se jedné dopustím. Přemyslím o ní celé léto. Četla jsem knihu *Tyranie* od Timothy Snydera.

Ve dvaceti kapitolách s předmluvou a doslovem precizně, pregnantně, srozumitelně a vtipně mapuje vznik autoritářských evropských států ve 20. století a ve stejně srozumitelných příkladech ukazuje, čeho se vyvarovat, aby nevznikly tyranie další. Například, každý šéf přece ví, že než by člověk prosazoval ve svůj neprospěch vlastní názor, raději se přizpůsobí. Čím větší šéf, tím větší tlak na jednotlivce. A přece je moudré lacino se nepřizpůsobovat. Jiný příklad - instituce (místní samosprávy, soudy, školy, polikliniky, policie...) máme proto, abychom zvládli život ve složitém světě. Budeme-li se pouze vymezovat proti nim, časem se zhroutí. Je sice potřeba kritického pohledu, ale současně i hledání dobrých stránek a proto podpory pro ně... Až sem je moje volná interpretace textu. Úvod k 10. kapitole si však zaslouhuje citaci přesnou: „Kdo se vzdá faktů, vzdá se svobody. Jesliže už nic není pravda, nikdo nemůže kritizovat držitele moci, protože se přitom nemá o co opřít. Jestliže nic není pravda, pak je všechno spektakl. A ti s nejnaditější peněženkou si zaplatí nejvíc oslepující světla.“

Proč o radách stařeny a Snyderové *Tyranii* píšou? Chtěla bych poprosit učitele, aby si tuhle knížku opatřili a pěkně po kapitolách s dětmi nad jednotlivými tématy debatovali. Jeden měsíc, dvě kapitoly, vyjde to přesně na celý školní rok. A na konci června roku 2018 může ředitelství hlásit mimořádnou aktivitu ve výchově k občanské gramotnosti. A neudělá-li to škola, zkuste to doma. Vám přece nejvíc jde o budoucnost vašich dětí.

Tak krásný školní a rodičovský rok 2017-2018. EN

NÁVRAT Z MANŽELSKÝCH SETKÁNÍ

Zaznělo požehnání na cestu. Začíná odjezdový „mumraj“. Převzít děti od pečovatelů, rozloučit se alespoň s některými známými, sbalit, nezapomenout vrátit klíče od pokoje. Do toho řešíme nejstaršího syna, který je smutný, že je konec a musíme jet domů. Nejmladší (roční) se zase vzteká z únavy. Ještě, že prostřední dvě děti jsou v pohodě.

Během tříhodinové cesty autem se střídáme v řízení, protože únava po závěrečné skupince, která se protáhla do ranních hodin, je značná. Doma nasuneme tašky jen do chodby, vybalovat se bude až v pondělí. Obcházejme dům, zda je vše v pořádku. Děti jsou jako pytel blech, chtějí dohnat vše, co tady týden stálo. Je těžké je přimět k pomoci při přípravě sobotní večeře, kterou začínáme slavit nedělí. Ale když usedáme ke stolu, vše se zklidňuje. Rituál „Dnu Páně“ slavíme teprve počtvrté, přesto už „je náš“. Užíváme si vzájemného společenství, povídáme o prožitém týdnu, děkujeme Bohu. Je toho tolik, za co jsme vděční. Čtení nedělních textů ale necháme až na ráno. Při ukládání dětí oba usínáme. Muž se probeře dřív, zavře kachny, uklidí v kuchyni to nejnnutnější (milá pozornost pro manželku). Na společný večer, kdy bychom ještě uzavřely prožitý týden, už ale nemáme sílu. Naštěstí máme ještě pár dní dovolené, abychom se stihli „srovnat“ s návratem do běžného provozu.

Ráno jedeme na mši do Letohradu na Orlici, abychom lépe překlenuli tu změnu. Tamejší farář Václav Vacek slouží také na manželských setkáních. Po poslední písni se k nám přitočí kamarád, představuje nám svoji partnerku. Ta hned při podání ruky říká: „Je na vás krásný pohled. Dívám se na vás celou mší“. A kamarád se přidává: „Vypadáte moc spokojeně“. Pak potkáváme švagra se ženou. Zvou nás, jestli s nimi nechceme jít na oběd. Samozřejmě vyprávíme o „manželácích“. Jsme toho plní. Švagrová pak prohodí: „Oba úplně záříte!“. V tu chvíli si uvědomujeme, že přes naši subjektivní únavu nás okolí vnímá jinak. Možná se něco zevnitř projevuje navenek.

Manželská setkání jsou blízkost ve dvou, ve skupině lidí, s Bohem, práce na sobě, také slzy různého druhu, smíření, Boží uzdravení, velká otevřenost, tolerance, profesionalita, spousta práce organizační, ale taky humor, umění, pohyb a trocha rozmazlování. Snad právě zde jsme zažívali Boží království tak nějak blíž. Těžko to vyjádřit pouze slovy. Alespoň, že je to na nás tedy vidět. Kéž to dokážeme nést dál.

Tomáš a Lenka Suchomelovi

SDĚLENÁ RADOST, DOVJNÁSOBNÁ RADOST

*Jedni snoubenci, kteří po čtyři měsíce zdaleka
pocitivě jezdili na Besedy se snoubenci, napsali:*

Milý Václave, zdravíme Tě,
ve středu to budou 3 roky, co jsi nás oddával.
Od té doby jsme stihli:

- téměř každý den si říct svatební slib
- téměř každý pátek poděkovat (nahlas a před Aničkou) Hospodinu za manželku
- téměř každou středu si přečíst úryvky z Písma na neděli
- přečíst spolu několik knih (naposledy „Škola malého stromu“)
- vyřešit několik sporů (nikoliv kompromisem, ale buď podle sudých a lichých týdnů nebo podle pravidla „jednou ty, jednou já“)
- radovat se z narození dcery Sára (nar. 6.8. 2016) - a vybrat jí kmotry
- radovat se z toho, že od června můžeme přespávat ve mlýně (několik let jej opravovali)
- naplánovat si životní restart - za 20 let v květnu 2037 chceme vyrazit pěšky z Jičina do Compostely

Zvažujeme, že bychom za rok jeli na Manželská setkání do Kroměříže. Nejsme na to služebně moc mladí? J + A

PS: Někdy bychom se rádi dostali k Vám na orlickou bohoslužbu.

NÁDHERNÁ LEBKA

Koncem července mi volal pan Prof. Smrčka a prosil o možnost nahlédnout do kostnice pod lukavickým kostelem, kvůli výzkumu rakoviny, který vede. Při setkání mi pravil: „Jistá paní docentka před časem získala z lukavické kostnice nádhernou syfilitickou lebku (všimněte si té formulace zapáleného vědce) z 16. století. Měla ji uloženou pod postelí. Mně ji půjčila na tři dny, Prof. Vlčkovi jen tři hodiny.“

Samozřejmě jsem mu vyhověl a on byl z lukavické kostnice nadšen.

Požádal jsem jej, aby nám napsal, k čemu jsou staré kosti dobré. Jeho zajímavý dopis otiskujeme. /v

Vážený pane faráři,

chtěl bych Vám poděkovat, že jste svolil s vyšetřením kostního materiálu ve Vaší farnosti. Potěšil mne Váš zájem, co se z kostního materiálu dá zjistit. Řeknu Vám to na příkladě. Na podzim 2016 mne požádali dvě farnosti na Vysočině, v Nížkové a Velké Losenicí o pomoc. Vzestup vlhkosti způsobil ničení kostního materiálu s napadením plísněmi a půdními houbami. Pan farář se obrátil na památkovou péči. Bylo mu řečeno: „Zakopejte kosti a my Vám opravíme kostnici!“ Pan farář se však ukázal, jako silná osobnost a odpověděl: „Co je mi kostnice bez kostí“ a bojoval za kosti v kostnici dále.

V dubnu letošního roku byla provedena sanace toxikologem a dle kontrolních stěrů se zdá, že proces destrukce kostí bude zastaven.

Kostnice bez kostí není případ ojedinělý. Chápu zatopení kostnice přehradou, jako na Vranově, či zničení kostního materiálu po prasknutí vodovodního potrubí v Plumlově, kde část kostního materiálu byla zakopána, ale nechápu již zakopání kostí ve Strašíně v Jižních Čechách v 80. letech a jejich zabetonování, které kosti zlikviduje. Nechápu pohřbení kostí v Žamberku 2001, kde je krásná kostnice bez kostí.

Nezodpověděl jsem Vaši otázku, proč bychom měli chránit kosti našich předků, co tím získáme, že zachováme stávající kostnice? Jmenované kostnice na Vysočině jsou z období Tereziánských válek. Řeknou nám vše o životním prostředí té doby - o populaci vojáků, jakými chorobami trpěli. Při vyšetření tam jsme zjistili, že pravděpodobně zemřeli na střevní tyfus. Našli jsme revmatickou formu střevního tyfu, která postihuje kolenní klouby. Z anonymních jedinců, kterých je v kostnici stovky či tisíce se zjistí i populační charakteristiky, jak vojáci, či místní obyvatelé byli vysocí, jejich stáří a jejich stravu pomocí stabilních izotopů uhlíku a dusíku. Ta se dá srovnat s písemnými zprávami v archivech. Dá se zpřesnit stáří kostních zbytků, z kterého století pocházejí.

Pomocí stabilních izotopů stroncia se dají zjistit i migrace, pohyb obyvatelstva ve 14. až 18. století, kdy kostnice byly zakládány.

Pro současnou medicínu mají nezastupitelný význam právě soubory nashromážděné ze hřbitovů v určitých krajích. Jejich studium může ukázat vliv prostředí působícího po staletí na lokální vývoj vrozených vad a nádorů. To vše se promítá i do vývoje chorob, protože i choroby se vyvíjejí stejně jako lidská populace.

O všechny tyto informace přijdeme, jestliže se zbavíme kostí našich předků. Možná, že to bude znít trochu nadneseně, když řeknu, že kosterní zbytky jsou dědictvím a tak bychom k němu měli i přistupovat.

Proto Vám ještě jednou děkuji za pomoc a nevšední zájem o informace z kostní sbírky z Vaší farnosti.

*Srdečně MUDr. Václav Smrčka, CSc
profesor historie medicíny a paleopatologie
1.LFUK v Praze. 8. 8. 2017*

ĎALŠIA BEZÁKOVSKÁ ÚVAHA

**Odezva na článek Františka Mikloška
„Pět rokov od odvolania arcibiskupa Róberta Bezáka“
otisknutého v červencovém Okénku.**

František Mikloško je človek, ktorý sa vždy, pokiaľ viem, snažil hľadať pravdu a poukazovať na krivdy a lož, či už to bol jeho protest proti obmedzovaniu náboženskej slobody pred 30 rokmi alebo protesty proti americkým vojenským základniam na Slovensku v súčasnosti.

Potešilo ma publikovanie jeho „bezákovskej“ úvahy v *Okénku*. Veľmi si cením jeho jasný

Syfilitická lebka z Lukavice

Pravděpodobně jde o lebku ze 16. století. Foto provedeno 1985 Václavem Smrčkou na základě zapůjčení doc. Lorencové, vedoucí Katedry antropologie Přírodovědecké fakulty MU v Brně.

Lebka pochází z kostního materiálu přesunutého z Lukavice na Katedru antropologie v Brně, pravděpodobně v letech 1960-1970. Kostní změny u syfilisu se objevují až po 10 letech od počátku onemocnění, zpravidla v čelní partii, kde se dají pozorovat změny destrukce i hojení kostí.

U této lebky je postižena nejen čelní oblast, ale i oblast týlní. Proces pravděpodobně trval dlouho, z větší části je ve formě jizvení.

štýl komunikácie, jemnosť vyjadrenia a nesúhlas, aj snahu byť objektívny. Musím však pripustiť, že s ním celkom nesúhlasím.

Že arcibiskup Bezák nebol odvolaný zo svojej funkcie pre „morálne poklesky“, je nad slnko jasnejšie. Svedectvo kardinála Vlka k tomu vôbec nie je potrebné. Ak by totiž podstatou veci boli morálne poklesky, ktoré súčasná spoločnosť ako morálne poklesky vníma, arcibiskup Bezák by v tichosti opustil svoj úrad a nežiadal by pri každej príležitosti „Svätú Stolicu“, aby zverejnila príčiny jeho odvolania.

Rád by som sa zastavil u 11 otázok, ktoré pápežská kúria predložila arcibiskupovi a ktoré sa stali verejnou informáciou. Predstavme si, že inštitúcia (ministerstvo, firma,...) na Slovensku odvolá vysokého funkcionára. Nič zvláštneho, stávalo sa a bude sa stávať. Ale predstavme si ďalej, že by súčasťou odvolacieho konania boli otázky ako: „Navštevoval ste telocvičňu, sauny, kúpaliská, verejné sprchy s osobami pochybnej povesti?“ alebo: „Nazýval ste prezidenta republiky prezývku „Kiska-Miska“?“

Takýto typ otázok by vyústil do bujarého rehotu a ľudia by sa začali pýtať, čo za osoby sedia na tom ministerstve, že ich zaujíma, či „hriešnik“ chodil do telocvičňe? Predpokladám, že autor otázok by bol narýchlo podrobený psychiatrickému skúmaniu a osoba, ktorá takéto nezmysly pustila „von“, by bola okamžite vyhodnená. Ale verejnosť by sa už bavila.

Ako je možné, že ak sa toto stane v katolíckej cirkvi, ktorá je verejnou inštitúciou, že ani pán Mikloško neobráti pozornosť na otázky samotné? Vidím iba jednu možnú odpoveď: Kritériá kladené na katolícku cirkev na Slovensku sú neobyčajne nízke. To nie je prejav vernosti, ale ľahostajnosti a rezignácie. Pán Mikloško vo svojej úvahe prichádza k zvláštne paradoxu: „Na Slovensku prežívame denne zázrak viery. Zbožnosť mladých ľudí, ktorí sa združujú okolo cirkvi, vernosť biskupov, zápal a nadšenie kňazov, rehoľníkov a rehoľníčok, ktorí sa obetujú na rôznych poliach náboženského i civilného života, duchovné povolania, ktoré stále sprežívajú našu cirkev, to je niečo, čo už nie je samozrejmosťou v západnej civilizácii, ktorej sme prirodzenou súčasťou. Ale pri tomto všetkom dnes ťažko hľadáme ľudí, ktorí by z kresťanského východiska vedeli vysloviť víziu alebo zaujať kompetentné stanovisko k najrozličnejším problémom slovenskej spoločnosti i sveta.“

Aký je to ten „zázrak viery“, ak je očividne

odtrhnutý od slovenskej spoločnosti? „Vernosť biskupov“? Nie je to skôr konformita a po „prípade Bezák“ aj strach? Čím by vlastne chcela Slovenská katolícka cirkev prispieť k riešeniu „najrozličnejších problémov slovenskej spoločnosti“? Predpismi o tom, kto môže a kto nemôže navštevovať telocvičňu? Čo takto zakázať telocvičňu celkom?

Porovnajme túto situáciu so stavom v Letohrade. Čo udrie hneď do očí, je štruktúra aktívnych ľudí v miestnej cirkvi. Muži, ženy, manželské dvojice, deti – všetci majú svoje miesto a svoje aktivity. Stretávajú sa pri Večeri Pánovej, kde sa rozpráva a koná zrozumiteľne. Večera Pánova ako slávnosť, ako dar. Na Slovensku sa držia „prikázané sviatky“. Nezníže toto spojenie akosi rozporne? Možno sviatok prikázať?

Čo sa týka ekumenického rozmeru, je Letohrad desiatročia pred celkovým vývinom, otvorenosť voči iným kresťanom a nekresťanom je samozrejmosťou, úcta k „iným“ je súčasťou „letohradského ducha“. Porovnanie so situáciou na Slovensku u mňa vyvoláva smútok.

Ľudia, čo s niečím nesúhlasia, nie sú vyhos-

tení, ale je stála snaha o dialóg, sám som bol svedkom dialógu o usporiadaní kostola. Pán farár, s ktorým nesúhlasím v mnohých politických hodnoteniach, je podľa môjho názoru pastoralistom číslo jedna, stačí si prečítať pár komentárov k nedeľným textom a človek okamžite cíti, že autor je chlap, ktorý dokáže text pochopiť a transformovať neuveriteľne dobre. Trúfam si povedať, že v Čechách (a úplne iste i na Slovensku) nie je nikto, kto by sa mu v tomto vyrovnal.

A spýtajte sa ho na akúkoľvek „citlivú“ otázku a zaznie odpoveď, s ktorou azda nemusíte súhlasiť, ale určite si nebudete ťukať na čelo. A tiež nebudete mať dojem, že hovoríte s niekým, kto sa bojí rozmýšľať a rozprávať.

Áno, Vaša miestna cirkev má šancu byť hráčom v dnešnom svete, má šancu – ako to formuloval Bonaventura Bouše – vydávať svedectvo ukrižovanému a živému Ježišovi. Slovenská oficiálna cirkev tuto šancu nemá. Možno by ste mali pozvať pána Mikloška k Vám, aby videl, ako lokálne funguje, keď ľudia „prežívajú zázrak viery“.

Peter Dolina, USA

ALEXANDROVCI

Kvêten 2017 se vyznačoval poměrně velmi živou aktivitou občanské společnosti. V Praze a mnoha městech se konaly demonstrace Proč-Proto, vyprovokované arogancí představitelů naší země, zejména prezidenta Zemana a tehdejšího ministra financí Babiše.

17. května se jedna taková konala nejen v Praze, ale i v Hradci Králové. Většina občanských aktivních lidí z Pardubicka byla v těchto dvou městech.

V Pardubicích se 17.5. konal koncert souboru „Alexandrovci“, a ačkoliv jsem nechtěl odlákat lidi z hradecké demonstrace, svědomí mi nedalo nechat ho bez vyjádření nespo-

kojenosti. Vždyť tento soubor není jenom uměleckým tělesem. Je to jednotka na bojišti Putinovy propagandistické války proti demokracii v světě. Jejich píseň „Zdvořilí lidé“ cynicky oslavující neozačaté ruské vojenské jednotky, které se aktivně účastnily okupace Krymu, to dokazuje.

Tichý a důstojný protest před pardubickou Tipsport arénou, s ukrajinskou vlajkou a vícejazyčnými nápisy „Krym je Ukrajina!“ a „Ukrajina je Evropa!“ nevyžadoval mnoho lidí, klidně bych tam stál i sám. Nakonec se mnou byli mí přátelé, Jirka Čáslavka, předseda pardubické TOP 09, má ukrajinská kamarádka Natalie Chacková a v neposlední řadě se mi po bok postavil můj přítel a zároveň

kmotr Zdeněk Sychra. Stáli jsme klidně a důstojně a odpovídali na slušné i agresivní reakce přicházejících návštěvníků koncertu.

Dokázali jsme jasnými a doloženými argumenty vyvrátit všechny propagandistické namítky, které nám návštěvníci předkládali. O tom, že Krym dal Ukrajině svévolně Chruščov, že byla ohrožena ruská populace na Krymu, že referendum bylo demokratické a další skvosty ruské propagandy. Upozorňovali jsme také, že anexe Krymu byla porušením Budapešťského memoranda, kterým velmocí včetně Ruska garantovaly územní celistvost za to, že se vzdala jaderných zbraní.

Většina procházejících se snažila dělat, že nás nevidí, někteří zahanbeně sklopili oči, ale byli

i velmi nepříjemní lidé. Nadávky jako „provokatéři“, „fašisti“, „banderovci“ a spousta jadrných českých slov nás nechávaly v klidu, horší bylo to, že jeden agresivní divák tak dlouho křičel, až okamžitě odejdeme, až zavolal policii, která se kupodivu propůjčila k per-lustraci, to mě překvapilo. Ale na nic jiného než kontrolu občanky se nezmohli.

Nejhorší byl ovšem starší muž, který několikrát přišel vyhrožovat, že je veterán z afghánského tažení a ostřelovač a že z okna svého domu na sídlišti má výhled na místo, kde jsme stáli a dokáže nás trefit do oka. Věděli jsme, že blafuje, ale příjemné to nebylo.

Přesto jsem rád, že jsme tam byli a připomněli návštěvníkům koncertu, že je chyba, že svou účastí nepřímo podporují ruskou agresi proti Ukrajině. Pavel Schreiber

Liberec, srpen 1968

NÁŠ ROZHOVOR

ČLOVĚK SE NESMÍ LITOVAT

Paní Dagmar Svobodová z Letohradu-Jankovic se šest let starala o své nejbližší, kteří v nemoci potřebovali pomoc: o manžela, tatínka a maminku. Všichni bydleli v jednom domě a ona to za pomoci dalších lidí a také zdravotních sester z Charity zvládla obdivuhodně.

Vaše péče začala u rodičů - jaké to bylo?

Nejprve si tatínek začal stěžovat na bolesti zad a nohou, bral léky na bolest, ale bylo mu čím dál hůř, přestalo mu chutnat, dost zhubnul. V Charitě jsme si půjčili polohovací postel, chodítko, invalidní vozík. Díky mé sestře, která mi pomáhala, jsme tátu nakonec postavili na nohy a jeho stav se postupně zlepšil, ale naopak se zhoršoval u maminky. Měla 20 let cukrovku, ke které se přidaly nervové potíže a postupující demence. Nedokázala se ani ustrojít, přestala se orientovat, kde je...

A k rodičům přibyla i starost o manžela...

U manžela to začalo před pěti lety. On měl fobii z doktorů, takže jsem ho nemohla dostat k lékaři. Měl zanedbanou kýlu a cukrovku, na noze defekt, který mi nikdy nechtěl ukázat, ošetřoval si to sám. Když k tomu dostal záneht do ramene, zavolala jsem doktora k nám, a manžel hned musel do nemocnice. Už měl otravu krve, diabetický defekt, v nemocnici mu zjistili velký žaludeční vřed. Ihned ho operovali. Pan primář mi volal, že je to s ním vážné, že už ale pro něj nemůžou víc udělat, takže se čekalo, jak si jeho tělo se vším poradí. Pět týdnů byl na ARO, než se z toho dostal. Hrozila mu amputace části nohy, ale to odmítl. Pak ležel na chirurgii a postupně se začala noha hojit. Když se jeho stav stabilizoval, dali mu na výběr: LDN nebo domů. Takže jsme manžela přivezli domů. Denně k nám chodily sestřičky z Charity převazovat nohu. Měli jsme v nich velkou oporu. Vždy dovedly posoudit manželův stav, komunikovaly s lékaři. Když se jim noha nelíbila, poslali manžela do nemocnice na vyčištění. Tam mu chtěli nohu amputovat, ale kvůli horečkám nemohli zárok provést. Byl to denodenní boj. Když už na tom byl manžel obstojně, do toho máma spadla a zlomila si nohu v krčku. Po návratu z nemocnice nám pomáhaly sestry z Charity v komplexní péči: rehabilitace, hygiena, odběry atd. Maminka už nevěděla, co po ní chcem, jen ležela. Zemřela v říjnu 2014.

Jak jste to doma zorganizovala, když už jste tady měla na starost tatínka a maminku?

Rodiče bydleli v přízemí a my nahoře. Jednu dobu jsem měla z Charity půjčené tři polohovací postele. To je velká pomoc v ošetřování, můžete si pacienta zvednout, posadit, polohovat, jak je potřeba. Důležité je práci si dobře zorganizovat. Vždycky jsem si v hlavě srovnala, co se musí udělat nezbytně, co chvíli počká a co se dá odložit. Nikdy jsem nejela přes moc. Když jsem cítila, že už nemůžu, udělala jsem jen to nejnnutnější. Dala jsem si do programu i odpočinek, to je nutnost. Cokoli se stalo, vždycky jsme si poradili, nikdy

jsme nerezignovali a nenařikali, že život končí. Člověk se nesmí litovat nebo si říkat, že jsem chudák. Když se pak kouknete kolem sebe, zjistíte, že řada lidí se doma o někoho stará. To je přece normální. Nikdy se člověk nesmí litovat. Mám v sobě pozitivní přístup k životu, a to mi pomáhá dost zvládat. Ale těch šest let jsem byla jak „na drátkách“, to ano... bylo to náročné, ale dalo se to zvládnout. Měli jsme určitou pravidelnost – ráno jsem všem třem navařila čaje, dala konvičky k postelím, 5x denně jídlo, s dědečkem jsme šli s chodítkem na procházku, před polednem přijela sestra, která dala oběd rodičům, uklidila, provedla hygienu. Když jsem přišla domů z práce, začal další kolotoč - jídlo, hygiena, projít se s nimi, když něco potřebovali, prozvonili mě mobilem.

Taková služba je velmi náročná fyzicky i psychicky. Jak jste to zvládala?

Já na to nebyla sama, hodně mi pomáhala sestra, která jezdila v poledne a nakrmila maminku. Dcera dávala jídlo rodičům zase ráno a byla v domě, kdyby se cokoli dělo. Bratr mi často volal a povzbuzoval mě. Podporu jsem měla. Člověk nesmí z ničeho dělat tragédii, musí se to brát jako samozřejmost: takhle to prostě je. Byli jsme 3 sourozenci a zvyklí pomáhat, a tak to je doteď. Nikdy nás nenapadlo, že děláme něco výjimečného, když pomáháme druhému. To je přece samozřejmost – když bylo cokoli potřeba, tak se to prostě udělalo.

Měla jste oporu v sourozencích, zorganizovala jste si práci. Co dalšího je potřeba k tomu, aby člověk tak náročnou péči zvládl? Důležité je pořádk mít svůj vlastní život. Já jsem si četla, chodila do divadla, na půl směny jsem chodila prodávat do zverimexu. Práce mě bavila, přišla jsem mezi lidi, přišla na jiné myšlenky, než doma. Nikdy jsem samozřejmě nemohla nechat ty naše pacienty doma samotné. Když jsem chtěla někam jít, musela jsem zajistit hlídání. Pořád jsem měla v hlavě hodiny a mohla jsem odejít jen v určitý čas. Ale kdybych se upnula jen na tu péči, to bych nevydržela.

Jak se vyvíjel zdravotní stav manžela?

Noha se mu začala pěkně hojit. Když už to vypadalo nadějně, začalo mu být zle a skončil v nemocnici na interně, kde mu po vyšetření zjistili nádor na slinivce. V jeho stavu ho nemohli operovat, protože by zákrok nevydržel. Rok a půl jsme žili ve stresu, kdy přijde konec. Ještě rok si ale užil s námi. Pak začal jezdit na chemoterapie a jeho stav se zhoršoval...

Váš manžel mj. udělal v Letohradě hodně pro kynologii, jaký to byl člověk?

Manžel byl hodně přemýšlivý, sečtělý, zajímal se o vše kolem sebe, bavila ho historie. Neměl úplně jednoduchou povahu, ale rozhodně jsem se s ním za těch 40 let nenudila.

A také on mi dával najevo, že mě má rád. V r. 1990 založil v Letohradě cvičiště pro psy a v r. 1994 jsme otevřeli prodejnu zverimexu. Jeho velkým zájmem byli koně a psi, měl spoustu známých „pejskařů“. Když jsme mu pak koupili notebook, byl šťastný, protože mohl pořádně zkoumat a zjišťovat, vzdělávat se. Možná proto také vydržel 4,5 roku doma na posteli, měl svůj svět, ve kterém mu bylo dobře. To já bych asi byla protivná, potřebuju k životu hodně lidí. A manžela také hodně navštěvovali různí lidé, obden za ním někdo byl – sousedi, kamarádi, rodina, spoustu známých pejskařů. Často jsem mu vyřizovala, koho jsem potkala a kdo ho pozdravuje – to ho vždy moc potěšilo. Nikdy jsem manžela neslyšela zanařikat, bral vše velmi statečně. Nikdy na sobě nedal znát, že ho něco bolí. Mrzelo mě, že poslední dny strávil sám v nemocnici. Kvůli chřipkové epidemii mě za ním nepustili ani na návštěvy, tak jsme si jen volali. Zemřel tam v lednu 2017 sám, a to mě mrzelo...

Nedlouho po manželovi zemřel i tatínek...

Chtěl se dožít devadesátky a to se mu podařilo. Krátce po oslavě spadnul a po úraze začal hodně scházet. Sestřičky z Charity mu dávaly infuze na zavodnění, ale už to vzdal, ztratil zájem a během krátké doby v dubnu 2017 zemřel. Sestřičky mi pak pomohly tatínka umýt, ustrojít. To je k nezaplacení, velmi to oceňuju. Bratr žije v Novém Boru, a ten když to tady viděl, tak nad tím žasnul, protože oni tam takové služby nemají. Přes pět let k nám chodily...

V čem pro vás ta služba byla důležitá?

Byla to pro nás taková jistota. Nejenže ta děvčata jsou profíci co se týče péče, ale nejkrásnější je jejich přístup. Vždy přišly s dobrou náladou, ochotou a velkým nasazením... Manžel se na ně vždycky těšil: „To je moje radost za ten den,“ říkával. Vtipkoval s nimi, a když pak chodily přes den, tak ho mrzelo, že nechodí denně. Je dobré, že tady taková služba je, protože díky ní se dá péče o nemocného doma dobře zvládnout. /M

ARMÉNIE - KAMÍNEK DO MOZAIKY

Mohla bych psát o divukrásné přírodě a horských loukách, na kterých kvetou stovky barevných bylin.

Nebo o zemi, kde bylo křesťanství poprvé prohlášeno v r. 301 za státní náboženství, a stopy tohoto aktu jsou dodnes patrné třeba v obecné slušnosti nebo úctě ke stáří.

Nebo o chudé zemi, ve které se spousta jejich obyvatel živí chovem dobytka a pěstováním zemědělských plodin a přes léto suší dobytčí trus, aby měli v zimě čím topit...

Nebo o srdečných, hrdých obyvatelích, kteří cizince berou jako hosta, dívají se na něj zpříma a bez okolků ho pozvou k sobě domů na jídlo, aby se s ním rozdělili o to, co sami mají. Nebo o historii těžce zkoušeného národa a arménské genocidy.

Anebo o desítkách starobyklých klášterů a tisících kamenných chačkarů (kamenných stél) v krajině.

Ale bude to jiné psaní...

První kamínek

Vysoké Mýto: Den před odjezdem do Arménie jsem byla na nejkrásnějším koncertě v životě. Tedy, tak se mi to teď jeví. Ida Kelarová a Čhavorengé - sto dětí z romských ghett spolu s hudebníky České filharmonie. Obrovskou energii, obrovskou, nefalšovanou radost z hudby na nás po lopatách házejí milovníci okamžiku, děti, které jsou školními a často i životními outsidersy. Smích skrze slzy. Srdcervoucí upřímnost, emotivnost a zapomenutá živelnost. Jo! Rozdílly neexistují!

Druhý kamínek

Jerevan: Památník a Muzeum genocidy v Jerevanu připomíná vyvražďování Arménů Turky v letech 1915-1922. Vjemů z muzea se zbavíte jen těžko. Všechny převyšuje fotka s názvem „Bezdomovci“ - kostičky malých dětí, které ztratily rodiče, spící v roztrhaných hadrech na zemi u zdi za vesnicí. Proč?

Třetí kamínek

Jerevan: setmělý pokoj poloprázdného hotýlku, půlnoc, vedro, silný provoz na silnici, hlučný větrák, přemíra zážitků... Koukám na osvětlené město. Hned pod okny jsou maličké chudé příbýtky spleené z kamenů a pár kousků vlnitého plechu na střechách. Televize v nich běží hluboko po půlnoci. Šňůry s pově-

šeným prádlem na protějším domě vlají ve větru, osvětleny pouliční lampou jako divadelní scéna. Za domem je na nákupním středisku vidět obrovská reklama na kečup. Na obzoru se tyčí osvětlený památník arménské genocidy. Auta na silnici troubí a ozývá se z nich dunění diskohudby. Dole kdosi otevřel dveře jedné z chatrčí a potichu vyšel ven.

Čtvrtý kamínek

Sanahin: V klášteře jsme potkali skupinku čtyř žen s třemi mentálně postiženými dětmi. Chtěli se vyfotit, podávám nejmenšímu klukovi ruku, on hned špulí ústa k polibku. Velké zkoumavé vystrašené oči. V jeho pohledu je hodně z toho, s čím se v posledních dnech potkávám: čistota, krása, hloubka, dědictví generací, lidská křehkost a totální člověčí nahota...

Pátý kamínek

Kyjev: Cestou domů jsme se stavili u památníku Babí Jar, kde se v září 1941 udála během dvou dnů největší masová vražda v dějinách - střelou do týla zde našlo smrt 33.000 židovských mužů, žen a dětí z Kyjeva a okolí. V roli katů bylo 1.200 Ukrajinců a 300 Němců. Znova nevinní lidé na okraji. Násilí. Dělení. Nesmyslné dělení. Jsme přece na jedné lodi napříč generacemi. Každý z nás odněkud přišel. Před pár lety jsme dali bratrovi ke kulatinám rozbor DNA, podle nějž naši předkové po otcovské linii (Y) přišli před 20 tisíci lety z oblasti Balkánského poloostrova, kdežto maminiční předkové (W) si to do Evropy

Ukázka z knihy **HERBÁŘ**
Sándora Máraie

O TOM, CO JE V ŽIVOTĚ PRAVÝM ZÁŽITKEM

Pravým zážitkem může být pro člověka v první řadě poznání sebe sama. Poznat svět je zajímavé, užitečné, úchvatné, děsivé nebo poučné, poznat sebe sama je to největší putování, nejhroživější objevování, nejpoučnější setkání. Navštívit Řím nebo severní pól není tak zajímavé jako dozvědět se něco o svém pravém charakteru, tedy o prvé povaze svých sklonů, o svém vztahu ke světu, k dobru a zlu, k lidem, k neřestem. Od chvíle, kdy jsem k tomuto poznání rozumově dozrál, přestal jsem vyhledávat zážitky jiné.

štrádovali z Blízkého východu přes Arabský poloostrov, Anatolii, Malou Asii nebo severní Indii, Balkánský poloostrov a pohoří Kavkaz. No a s tímhle pochodem začali někdy před 18 tisíci lety. A takhle nějak jsme na tom všichni. Tak nevím, jestli jsem napsala to, co jsem chtěla. Těch kamínků je víc. Ale měla jsem na mysli asi tolik, že cesta do Arménie vydala další důkazy o tom, že jako lidi jsme všichni v jednom člunu. Každý jako ojedinelý exemplář, vzácný, krásný, někdy trochu poškrábaný, pokřivený, ale všichni na jedný palubě. /M

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 3.9. 22. v mezidobí
putovní slavnost na Kunčicích
sbírka na opravu střechy sv. Václava
7.15 h. Letohrad Jer 20,7-9 Ž 63
10.15 h. Kunčice Řím 12,1-2 Mt 16,21-27

sobota 19 h. Mistrovice
neděle 10.9. 23. v mezidobí
7.15 h. Letohrad Ez 33,7-9 Ž 95
8.45 h. Lukavice Řím 13,8-10
10.15 h. Orlice Mt 18,15-20

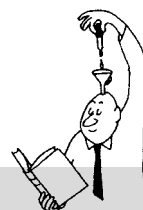
sobota 16.9. 19 h. Lukavice
neděle 17.9. 24. v mezidobí
sbírka na církevní školy
7.15 h. Letohrad Sir 27,33-29,7
8.45 h. Mistrovice Ž 103 Ř 14,7-9
10.15 h. Orlice Mt 18,21-35

sobota 23.9. 19 h. Mistrovice
neděle 24.9. 25. v mezidobí
7.15 h. Letohrad Iz 55,6-9 Ž 145
8.45 h. Lukavice Flp 1,20c-24
10.15 h. Orlice Mt 20,1-16a

čtvrtek 28.9. 26. Slavnost sv. Václava
11. 00 h. Letohrad

sobota 30.9. 16.30 Červená
18 h. Lukavice
neděle 1.10. 26. v mezidobí
posvícení v Mistrovicích a v Červené
sbírka na ozvučení mistrovického kostela
7.15 h. Letohrad Ez 18,25-28 Ž 25
8.45 h. Mistrovice Flp 1,3-6.2.,21-24
10.15 h. Letohrad Mt 21,28-32

sobota 7.10 18 h. Mistrovice
neděle 8.10. 27. v mezidobí
posvícení v Lukavici
7.15 h. Letohrad Iz 5,1-7 Ž 80
8.45 h. Lukavice Flp 4,6-9
10.15 h. Orlice Mt 21,33-43

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741